

## **Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31)**

### **Inledning**

Svensk Scenkonst har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och får härmed anföra följande.

Svensk Scenkonst är bransch- och arbetsgivarorganisation för hela den professionella scenkonsten. Organisationen företräder cirka 260 verksamheter inom musik, dans, teater, opera och samtida cirkus. Bland medlemmarna finns landets scenkonstinstitutioner samt privata scenkonstföretag och aktörer inom den fria professionella scenkonsten. Svensk Scenkonst verkar för att det ska finnas optimala förutsättningar att producera och sprida scenkonst av högsta kvalitet i hela Sverige.

### **Allmänna synpunkter**

Svensk Scenkonst välkomnar utredningen och tillstyrker förslagen om skattereduktion för gåvor till kultur samt om offentlig matchning av privata gåvor.

Fler finansieringskällor kan stärka scenkonstens möjligheter och skapa utrymme för nya satsningar. Privat finansiering ska dock ses som ett komplement till den långsiktiga offentliga finansieringen av professionell scenkonst och inte som en ersättning.

Svensk Scenkonst vill särskilt framhålla betydelsen av att kretsen av godkända mottagare för avdragsgilla gåvor utvidgas till offentlig kulturverksamhet som bedrivs i andra organisationsformer än ideella föreningar, stiftelser och registrerade trossamfund. En stor del av den professionella scenkonsten bedrivs i offentligt ägda aktiebolag eller i statlig, regional eller kommunal förvaltningsform. För att reformen ska få avsedd effekt på scenkonstområdet är det avgörande att alla dessa verksamheter kan omfattas av samma regelverk.

Svensk Scenkonst vill samtidigt understryka att förutsättningarna att attrahera privata medel varierar betydligt mellan verksamheter och olika delar av landet. Vid utformningen och uppföljningen av investeringsprogrammet behöver därför konsekvenserna för den fria sektorn, mindre aktörer och verksamheter utanför storstadsregionerna särskilt beaktas. Det är också viktigt att systemen inte öppnar för en indirekt politisk styrning av det konstnärliga innehållet.

Reformernas samlade effekter på kulturlivets finansiering är svåra att förutse. Det finns en risk att verksamheter som redan har goda förutsättningar att attrahera privata medel stärks ytterligare medan andra delar av kulturlivet i betydligt mindre utsträckning kan använda de nya finansieringsmöjligheterna. På sikt skulle detta kunna påverka mångfalden och möjligheterna för olika kulturella uttryck och verksamheter.

Införandet av nya skatteincitament och matchningssystem bör därför ses i ljuset av den offentliga kulturfinansieringen som helhet. Det är viktigt att följa hur reformerna samspelar med befintliga stöd från det allmänna och vid behov överväga om även villkoren för dessa behöver utvecklas för att motverka eventuella oönskade fördelningseffekter.

Mot denna bakgrund menar Svensk Scenkonst att investeringsprogrammet bör följas upp fortlöpande under programperioden och inte enbart utvärderas i efterhand. Uppföljningen bör särskilt belysa effekterna för olika konstområden, verksamheter av olika storlek och organisationsform samt för kulturlivet i olika delar av landet. Företrädare för kultursektorn bör involveras i detta arbete.

Sammanfattningsvis ställer sig Svensk Scenkonst positivt till utredningens förslag. Om incitamenten utformas med hänsyn till dessa förbehåll och kombineras med en fortsatt stark offentlig finansiering, har de goda förutsättningar att bidra positivt till kulturlivets finansiering.

## **Synpunkter på betänkandets innehåll och förslag**

### **7.1 Ta fram ett investeringsprogram för kultur**

Svensk Scenkonst instämmer i utredningens förslag att regeringen ska ta fram ett övergripande investeringsprogram för kultur med fokus på offentlig-privat samverkan.

Det finns en potential i att skapa bättre förutsättningar för gåvor, donationer och andra privata investeringar i kultur. En kompletterande privatfinansiering kan ge kulturverk-

samheter större ekonomisk handlingsfrihet och möjliggöra projekt som annars inte skulle vara möjliga att genomföra.

Samtidigt vill Svensk Scenkonst framhålla, i likhet med utredningen, att en större andel privata medel inte får leda till att det offentliga åtagandet minskar. Finansieringen från staten, regionerna och kommunerna är grundläggande för att säkerställa tillgången till scenkonst av hög kvalitet i hela landet. Även det kommersiella och ideella kulturlivet är indirekt beroende av att det allmänna bidrar till infrastruktur av kulturinstitutioner och fria aktörer som möjliggörs genom offentlig finansiering.

Det finns även en möjlighet att använda investeringsprogrammet för att sätta in regeringens prioriteringar i ett större kulturpolitiskt sammanhang. En särskilt proposition till riksdagen som ger ett ramverk för de samlade statliga insatserna inom kulturområdet under en fyraårsperiod skulle kunna bidra till ökad framförhållning och större långsiktighet för aktörerna i kultursektorn.

#### 7.2.1 Kultur som ändamål för gåvor som kan ge skattereduktion

Svensk Scenkonst tillstyrker förslaget att det befintliga regelverket för skattereduktion för gåvor utvidgas så att det även omfattar mottagare som främjar kultur eller bedriver kulturverksamhet.

Det är angeläget att det införs ekonomiska incitament för såväl privatpersoner som företag att bidra till kulturverksamhet. Kultur som godkänt ändamål för skattereduktion torde vara en grundförutsättning för att en starkare donationskultur ska utvecklas inom kulturområdet. Som framgår av utredningen är Sverige i princip det enda land i Europa som helt står utan skatteincitament för gåvor till kultur.

#### *Kultur som allmännyttigt ändamål*

Svensk Scenkonst vill göra regeringen uppmärksam på utredningens resonemang om att verksamhet som tar sig uppenbart "oacceptabla uttryck" inte ska kunna anses allmännyttig. Det är rimligt att regelverket innehålla avgränsningar som förhindrar att skattegynnade gåvor används för verksamhet som syftar till att främja brottslighet. Tillämpning måste dock vara ytterst restriktiv och får inte innebära bedömningar av det konstnärliga innehållet eller om ett konstnärligt uttryck kan uppfattas som provocerande eller stötande. Konstnärliga uttryck måste kunna utmana normer och vara kontroversiella utan att detta påverkar bedömningen av om en verksamhet är allmännyttig.

Svensk Scenkonst föreslår därför att det i den fortsatta beredningen tydligt klargörs att bedömningen om en kulturverksamhet kan godkännas som gåvomottagare aldrig får innefatta någon form av prövning av det konstnärliga innehållets lämplighet.

#### 7.2.2 Gåvor till kulturverksamhet som bedrivs av det offentliga

Svensk Scenkonst tillstyrker förslaget att statliga förvaltningsmyndigheter, regioner, kommuner och kommunalförbund samt offentligt ägda aktiebolag som bedriver kulturverksamhet ska kunna godkännas som gåvomottagare.

Förslaget är av avgörande betydelse för scenkonstområdet eftersom en stor del av landets professionella scenkonstinstitutioner bedrivs som offentligt ägda aktiebolag eller i förvaltningsform. De associationsformer som har valts är ett resultat av politiska vägval som har gjorts av organisatoriska skäl och säger inte någonting om verksamheternas konstnärliga eller allmännyttiga karaktär. Om endast stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund kan godkännas som gåvomottagare skulle en stor del av den professionella scenkonsten ställas utanför reformen.

#### 7.2.3 Beloppsgränsen för fysiska personer

Svensk Scenkonst instämmer i utredningens bedömning att det totala gåvobelopp som kan ligga till grund för skattereduktion bör höjas väsentligt och att samma beloppsgräns bör gälla för fysiska och juridiska personer.

#### 7.2.4 Ikraftträdande

Svensk Scenkonst tillstyrker förslaget att reglerna träder i kraft den 1 juli 2027 och att de tillämpas på gåvor som lämnas från och med den tidpunkten.

Det är angeläget att reformen kan genomföras så snart som möjligt och att de olika delarna av regelverket träder i kraft samordnat.

#### 7.3 Skapa nya incitament genom matchning

Svensk Scenkonst ställer sig positivt till utredningens förslag att inom ramen för investeringsprogrammet pröva olika former av offentlig matchning av privata gåvor för att sedan utvärdera vad som ger bäst effekt.

Det är svårt att på förhand bedöma vilka modeller som kommer att ge störst genomslag i ett svenskt sammanhang men det finns tillräckliga skäl för att pröva systemen och sedan bygga vidare på det som fungerar.

Samtidigt är det lämpligt att, som utredningen föreslår, ha flera modeller som tar sikte på gåvor av olika karaktär och storlek.

Svensk Scenkonst vill framhålla vikten av att systemet blir transparent och administrativt enkelt. Om det ska fungera som incitament måste givare och mottagare kunna förutse under vilka förutsättningar statens förstärkning av gåvomedel kan erhållas.

#### 7.3.1 Insamlingskampanjer för stora satsningar

Svensk Scenkonst tillstyrker förslaget om tidsbegränsade insamlingskampanjer med offentlig matchning för att premiера satsningar av nationella betydelse på kulturområdet.

Begreppet "nationell betydelse" bör här ges en bred innebörd. Nationellt intresse kan föreligga även om den avser en satsning på en mindre ort eller finns helt utanför den statliga kulturpolitiken. Matchning ska också kunna tillämpas för att bygga upp ett långsiktigt kapital, exempelvis som grundplåt i fonder som i sin tur kan finansiera kulturverksamhet över tid.

Urvalet av satsningar bör motiveras tydligt och göras med respekt för principen om avstånd till det konstnärliga innehållet.

#### 7.3.2 Matchad gräsrotsfinansiering

Svensk Scenkonst tillstyrker förslaget om offentlig matchning av gräsrotsfinansiering.

Denna del av investeringsprogrammet kan vara särskilt intressant för mindre kulturverksamheter och den fria kultursektorn som inte har samma förutsättningar som större institutioner att attrahera enskilda donationer på höga belopp. Därför bör också systemet göras enkelt att använda för mindre aktörer med begränsade administrativa resurser och inte medföra krav som i praktiken begränsar deras möjlighet att komma i åtnjutande av statlig gåvoförstärkning.

#### 7.3.3 Ett semiautomatiskt system

Svensk Scenkonst tillstyrker förslaget att på försök införa ett system där staten förstärker privata gåvor inom beloppsintervallet 1 – 10 miljoner kronor.

Svensk Scenkonst delar utredningens uppfattning att ett semiautomatiskt system bör ha en administrativ snarare än innehållsprövande karaktär. Om kriterierna är tydliga och på förhand kända skapas förutsebarhet för givare och mottagare.

Samtidigt är det viktigt att systemets effekter följs noggrant och utvärderas. Möjligheterna att attrahera större privata gåvor skiljer sig mellan olika delar av kulturlivet. Välkända och stora institutioner, kulturverksamheter i ekonomiskt starka regioner och organisationer med etablerade nätverk kan exempelvis ha bättre förutsättningar än exempel-

vis mindre organisationer, aktörer i den fria sektorn och verksamheter som ligger i regioner där tillgången till privata donatorer är lägre.

## SVENSK SCENKONST

Birgitta Svendén  
Ordförande

Mikael Brännvall  
VD